

Ockhams ragekniv

Et tankeøkonomisk princip om, **at man ikke skal antage flere ting end nødvendigt**. Det er vilkårligt at postulere eksistensen af ting, som man ikke har brug for. Man bør vælge den mest enkle hypotese, (*antagelse, foreløbig antagelse, formodning*) der passer på kendsgerningerne.

Ifølge Ockham skal man ikke antage noget som nødvendigt for at forklare en kendsgerning, hvis det ikke er etableret i kraft af klare erfaringer eller klar slutten.

”Forøg ikke antallet af ting, der er til, hvis det ikke er bydende nødvendigt.

Alt hvad der kan forklares ved at postulere noget, der afviger fra forståelsesprocessen, kan forklares uden at postulere noget sådan.”

Ockhams ragekniv viser sig at være både skarp og effektiv; Når man får tilbudt to forskellige forklaringer, må man forkaste den, der forklarer mindst, eller som ikke forklarer noget som helst, eller rejser flere spørgsmål, end den besvarer.

I uddrag fra Politikens filosofi leksikon 1983 Politikens Forlag.

Skrevet af Erling S. Nielsen 2013-12-20

William fra Ockham (ca.1285 -1349) eng. skolastisk fil. Og teol. født i Ockham nær London. W. var en førende blandt senskolastikkens kritiker af 1200-tallets fremherskende aristotelianisme (*idet han betragtede sig selv som den ægte elev af Aristoteles*) han angreb ikke mindst den forsøgte broslagning mellem det kristne trosindhold og den aristoteliske filosofi og naturerkendelse.

Tro og viden kan ikke forenes, men bør adskilles skarpt. Det er umuligt at føre fornuftsbeviser for troens indhold. – W. leverede sønderlemmende kritik af de foreskrevne *gudsbeviser**, og gudserkendelse, i modsætning til gudstro, er således udelukket. Religionen hviler alene på åbenbaringer og vilje til at tro. Teologi er ikke bygget på et system af videnskabelige læresætninger, men på en samling dogmer, hvis indhold den troende slet og ret må tage til sig, hvor fornuftstridigt det end måtte være.

Gudsbeviser, et argument, der uden at forudsætte åbenbarede sandheder eller teologiske dogmer uden at bevise, at Gud’ eksisterer.

Erkendelsesteoretisk hviler W. s ståsted en yderliggående *empirisme*. Grundlaget for al viden om den skabte virkelighed skal søges i erfaringen forstået som vores sanseformidlende bekendtskab med individuelle ting og hændelser i rum og tid samt med disses iagttagelser og egenskaber.

Empirisme: Erkendelsesteoretisk hovedretning som hævder at al viden om virkeligheden stammer fra sanseerfaringen. (En teori er en teori, der enten bygger på viden, indhøstet gennem sanseerfaring, eller som indeholder påstande, (domme) der (hvis de i det hele taget er sande) må kunde underbygges vha. sanseerfaring. En empirist er en filosof, der hævder at vor erkendelse helt overvejende må bygge på (sanse) erfaringen.

Grundlaget for al viden om den skabte virkelighed skal søges i erfaringen forstået som vores sanseformidlende bekendtskab med individuelle ting og hændelser i rum og tid samt med disses iagttagelser og egenskaber.

I sine etiske skrifter lægger W. afgørende bevis på, at mennesket nyder en ubetinget viljesfrihed (se frihed). Påstanden herom er ubeviselig, men nødvendig for at begribe menneskets værdighed og tilstedeværelsens moralske dimension. W. diskuterede indgående hvorvidt denne påstand kan forenes med troen på Guds almægtighed og forudkendskab til alle fremtidige hændelser, derunder menneskets viljeshandlinger. Hvordan kan jeg siges at handle frit nu, hvis Gud altid har vidst, at jeg nu ville handle som jeg gør? I så fald kunne jeg vel ikke have handlet anderledes, end jeg nu handler, og den dom, der beskriver min handling vil være en nødvendighed, og ikke en *kontingent** sandhed?

I god tråd med sin almindelige kritik af fornuftens anmasselse på troens gebet, konkluderer han, at *"det er umuligt for nogen skabt fornuft i dette liv at forklare eller få velunderbygget viden om, hvordan Gud kender til alle fremtidige kontingente hændelser."* se også: Ockhams ragekniv.

Gud : *Et højeste værende; et værende, som er uendeligt, evigt, ubegrænset i sig selv. Det, der selv er ubetinget (absolut) og dermed er betingelse for alt andet. Det der er virkelighed i sig selv, og som dermed er princip for alt andet, og som følgelig eksisterer med nødvendighed, idet eksistens og væsen falder sammen til et.*

Væren: *Det, der er fælles for alt **det der er**, det værende.*

Væsen: *Et værendes væsen er de egenskaber, som dette værende ikke kan miste uden at ophører med at være sig selv.*

Kontingent: *(berøre hænde) tilfældig modsat nødvendig. Et kontingent sandhed (falskhed) er en sand (falsk) dom, hvis benægtelse ikke indebærer en logisk selvmodsigelse. En kontingent dom er en dom, hvis sandhed eller falskhed ikke er kendt i og medforståelsen af den. I traditionel filosofi siges de egenskaber hos en ting, der ikke tilhører dens **væsen*** at være kontingente.*

Dom: *Som fil. fagudtryk betegner 'dom' det, der udtrykkes af indikativiske (fremsættende) sætninger. En dom er, hvad man fatter i og med at forstå en sådan sætning, og domme er således alt, der kan hævdes, benægtes, begrundes, bevises, antages, formodes, forudsættes, underforstås mv.*

*I logikken siges en dom at være en **kategorisk dom**, hvis den ikke indeholder andre domme og alene består i, at et prædikat udsiges om et **subjekt**.*